

Uudenmaan vesien- ja merenhoidon yhteistyöryhmän kokous 1/2024

Aika: 24.5.2024 klo 9:30–12:00

Paikka: Ratapihantie 9, Helsinki (nk. Läänintalo), 1.krs nh Kirsikka + videokokous (Teams)

Pöytäkirja

1. Kokouksen avaus

Uudenmaan ELY-keskuksen Vesistöyksikön päällikkö Tero Taponen avasi kokouksen. Tero toimii yhteistyöryhmän puheenjohtajana ainakin siihen asti, kun Y-vastuualueen uusi johtaja valitaan Satu Pääkkösen tilalle.

2. Kokouksen työjärjestyksen hyväksyminen

Hyväksyttiin ilman muutoksia.

3. Jäsentahojen muutokset

Ammattikorkeakoulu Novia on tullut mukaan jäseneksi yhteistyöryhmän asettamiskirjeen jälkeen. Edustajat ovat Jonna Engström-Öst ja varalla Stefan Heinänen. Novia on ollut aiemminkin mukana yhteistyöryhmässä.

4. Vesien- ja merenhoidon suunnittelun ajankohtaiset työvaiheet

Vesienhoidon suunnittelu ja toteutus etenee kuuden vuoden jaksoissa. Parhaillaan ELY-keskuksissa tehdään pintavesiin kohdistuvien ihmistoiminnasta aiheutuvien paineiden ja pohjavesiin kohdistuvien riskien arviointia. Pohjavesialueiden riskienarviointi on alkuvaiheessa, ja työtä on paljon, sillä kaikki pohjavesialueet käydään läpi. Myös pintavesien osalta työ on vasta aloitettu.

Seuraava työvaihe on pinta- ja pohjavesien tilan arviointi, joka valmistuu ensi vuonna. Luokitteluopasta päivitetään parhaillaan ja se tulee kommenttikierrokselle sidosryhmille. Pintavesien tyypittelyn tarkistus tehdään ennen luokittelua. Uudellamaalla lähinnä täydennetään vesimuodostumien tyypittelyn perusteluja, ja on määriteltävä vesimuodostumatyyppi kahdelle uudelle pintavesimuodostumalle (pieni savimaanjoki Vilosbäcken-Kroopinoja Sipoonjoen vesistöalueella ja matala humusjärvi Älgön Storträsket Raaseporissa).

Pinta- ja pohjavesien tilan ja merkittävien tilaa heikentävien tekijöiden perusteella suunnitellaan toimenpiteet ja ne kootaan vesienhoitosuunnitelmaan vuosille 2028–2033. Toimenpiteiden suunnittelua varten tarkistetaan toimialakohtaiset suunnitteluohjeet

valtakunnallisesti. Vesien- ja merenhoidon yhteistyöryhmien tärkein tehtävä on juuri toimenpiteiden suunnittelu. Toimenpiteiden suunnitteluoppaiden päivitys toteutetaan työpajoilla. Ympäristöministeriö ei kutsu koolle vastaavia valtakunnallisia sektoriryhmiä kuin edellisillä kierroksilla.

Tänä vuonna raportoidaan EU:lle käynnissä olevan vesienhoitokauden toimenpiteiden eteneminen vuosilta 2022–2024. Toimenpiteiden väliarviointia varten otetaan tarvittaessa yhteyttä yhteistyöryhmäläisiin ja syksyllä käydään läpi, onko ryhmäläisillä täydennettävää.

Merenhoidon suunnittelua käytiin läpi lyhyesti. Uusimaa rannikkoalueena osallistuu valmisteluun, mutta päävastuu on ympäristöministeriöllä, SYKE:llä ja VARELY:llä. Meren tilan kuvaajia on merenhoidossa enemmän kuin vesienhoidossa, mutta arvioitavien vesimuodostumien mittakaava on suurempi, esim. Suomenlahti on yhtä kokonaisuutta tila-arviossa. Toimenpiteet merenhoidossa ovat usein valtakunnallisia.

Keskusteltiin, että kuntaan on hyvä ilmoittaa uusista vesimuodostumista. Siellä on myös seurantatietoa ja muuta alueellista tietoa, jota voi hyödyntää. Konkretiaa kaivattiin toimenpiteiden suunnittelun kehittämiseen. Toimenpidetyypit määritetään valtakunnallisesti ja alueelliset yhteistyöryhmät mieltivät tarkemmin millaisella mitoituksella ne lisätään toimenpideohjelmaan. Tämä suunnittelukausi saattaa olla erilainen tavoitteiden asettamisessa ja toimenpiteiden määrittelyssä, kun enää ei voida käyttää direktiivin mukaisia aikataulupoikkeamia. Lievempien ympäristötavoitteiden asettaminen saattaa myös tulla enemmän käyttöön eli että tavoite olisi alhaisempi kuin hyvä tila. Koko Euroopassa on sama tilanne. EU-tasolta tuleva ohjaus olisi tarpeen, jotta tehtäisiin yhtenevästi poikkeamien soveltaminen.

Keskusteltiin, että tavoitteiden suhteen pitäisi olla rima korkealla, eikä lieventää tavoitteita, kun syy hyvää huonompaan tilaan on usein, että toimenpiteitä ei ole vielä toteutettu riittävästi. On paljon vesimuodostumia, joissa toimenpiteitä ole edes aloitettu, joten tavoitteita ei pitäisi lieventää. Toisaalta tilatavoitteen lieventäminen ei ole myöskään helppo ratkaisu, sillä siinä on tietyt ehdot, jotka tulee täyttyä. Ennallistamisasetuksen kanssa ei tulisi tulla ristiriitaa tavoitteissa. Suomessa vesien arvostus tulee huomioida, omia vesiämme suojellaan ja rima tulisi pitää korkealla. Vesihuoltolaitoksilla jätevedenpuhdistamoissa tehdään hyvää puhdistustulosta ja direktiivien myötä puhdistusprosesseja tehostetaan lisää. Ympäristölupiin tilatavoitteet aiheuttavat ongelmia, kun asukasmäärä kasvaa ja puhdistamoja pitäisi pystyä kasvattamaan. Perustellun poikkeaman käytölle saattaisi olla siten tarvetta, vaikka vesihuollon kannalta vesien tilaa pidetään tärkeänä. Hyvä, että keskustelu poikkeamista alkaa viritä. Lakimuutokset poikkeamisen menettelyn selkeyttämiseksi tulevat näillä näkymin eduskunnan käsittelyyn syksyllä (VMJL, VL, YSL).

Toimenpiteiden suunnitteluvaiheessa ei määritellä toimenpiteiden laajuutta rahoituksen perusteella. Toimenpiteiden tarpeet määritellään ensin ja sen pitäisi vaikuttaa rahoituksen järjestämiseen. Ja on vuosien saatossa vaikuttanutkin.

5. Vesien- ja merenhoidon yhteistyöryhmän tehtävät ja jäsenten esittäytymiskierros

Tiina Ahokas kertoi vesien- ja merenhoidon yhteistyöryhmien lakisääteisistä tehtävistä sekä Uudenmaan ryhmän aiemmista toimintatavoista. Yhteistyöryhmän tarkoitus on lisätä tiedon vaihtoa eri toimialojen kesken ja pyrkiä löytämään yhteisymmärrys vesienhoidon ongelmista ja ratkaisuksista alueella. Uuden, vuosille 2024–2029 asetetun ryhmän ensimmäisen kokouksen ollessa kyseessä käytiin esittäytymiskierros ja kukin sai kertoa odotuksistaan ryhmän toimintaan liittyen. Seuraavia asioita nousi esiin:

- Maatalouspuolella pellolla tehtyjen vesiensuojelutoimenpiteiden vaikutukset vedenlaatuun ovat hitaita. Toimenpiteiden perustelu ja järjevoittäminen on tärkeää maanomistajille. Haasteena on miten hyvin EU-tasolla määriteltävät toimenpiteet soveltuvat käytäntöön. Jätevedenpuhdistamoiden ohjjuoksutuksista ja jätevesilietteen käytöstä maisemarakentamisessa olisi kiinnostava kuulla enemmän, sillä niiden merkitys ravinnekuormituksessa puhututtaa viljelijöiden keskuudessa. Maa- ja metsätalouden toimenpiteiden vaikutusten tutkimusnäyttö on tärkeää.
- ELY-keskuksen asiantuntijoita on mukana yhteistyöryhmän kokouksissa vesienhoidon eri työvaiheissa (pinta- ja pohjavesien tila ja seuranta, maatalouden ympäristönsuojelu, vesistökuunnostukset, säännöstely jne.). ELY-keskukseen toivotaan aktiivista yhteydenpitoa.
- Vesihuoltolaitosten edustajat tuovat ryhmään vesihuollon näkökulmaa. Muiden jäsenten asioista kuuleminen yhteistyöryhmässä auttaa ymmärtämään vesienhoidossa huomioitavia asioita. Talousveden kannalta pohjavesien ja pintavesien tila on tärkeä.
- Kuntien edustajia kiinnostavat sekä pinta- että pohjavesiin ja pienvesiin liittyvät asiat, maankäytön ja vesiensuojelun yhteensovittaminen, vesienhoidon toimenpiteisiin vaikuttaminen, muiden kokemukset hankeasioista sekä hankkeiden rahoitus. Pohjavesityöryhmät ja suojelusuunnitelmat kiinnostavat ja mitä muuta voisi pohjavesien eteen tehdä. Mietinnässä on miten päättäjille saisi tietoa vietyä kunnassa, iltakouluja tai muuta pitäisi kokeilla.
- Kalatalousalue on avainroolissa vesienhoidon toteutuksessa, sillä vesialueiden omistajat ovat heidän jäseniään, ja kalatalousalueella on siten heihin hyvä kontaktipinta.
- Toimenpiteet ja niiden vaikutukset kiinnostavat ja miten valittuihin toimenpiteisiin on päädytty. Tutkimustuloksiin perustuvat toimet ovat tärkeä asia.
- Olennaista olisi hahmottaa mittakaava mistä kuormitus muodostuu ja mikä on kuormituksen suhteen tämän päivän tilanne kullakin sektorilla. Kuormituksen osuudet eri lähteistä olisi hyödyllistä esittää kokouksessa. Haitallisten aineiden esiin tuominen olisi tärkeä teema.
- Valuma-alueetarkastelutaso on tärkeä. Kuivuusriskit olisi kiinnostava aihe. Kuivuus ja vedenpidättäminen kiinnostaa myös metsänäkökulmasta.
- Kiinnostavia teemoja olisivat meriluonnon kunnostus ja suojelu, sekä miten virkistyskäytön haittoja voidaan ehkäistä. Valuma-alueen vaikutus meriluontoon on merkittävä ja kuormituksen hallinta on meriluonnon kunnostuksen edellytyksenä.
- Kiinnostaa yleisesti mitä kaikkea yhteistyöryhmän työhön ja vesien- ja merenhoitoon kuuluu.
- Tärkeitä asioita käsiteltäväksi ovat vesienhoidon rooli luvituksessa, poikkeaminen tilatavoitteista, tilaluokittelu, vesistöjen hydrologis-morfologisen tilan muutokset ja mitkä ongelmat ovat keskeisiä Uudenmaan alueella. Vesimuodostumatason tieto on tarpeen luvituksessa.
- Virtavesien tilan parantamisen kannalta kiinnostavia teemoja ovat esteetön kalankulku sekä kiintoaineen ja ravinteiden pidättäminen, kaavoitusasiat ja kalastusrajoitukset.
- Kalastuslakiasiat ovat tärkeitä vesienhoidon kannalta. Tavoitteena on elinvoimaiset kalakannat. Yhteistyöryhmä on koettu hyväksi kalatalousasioissa. Yhteistyö, hyvä tiedonkulku sekä yhteisen näkemyksen hitsaaminen on tärkeää.
- Toimenpiteiden suunnittelu on käytännön kannalta liian epätarkkaa. Toimenpiteet pitäisi kytkeä kohteisiin ja painopistealueet olisivat hyödyksi tässä. Taloudellisten tavoitteiden kanssa yhteensovittamista pitäisi tehdä. Toteutukseen pitää satsata enemmän neuvonnan ja tiedotuksen lisäksi.

- Kiinnostava teema olisi sisäisen kuormituksen hallinta ja menetelmät. Pitäisi olla resurssit tehdä sekä sisäisen että ulkoisen kuormituksen hallinnan toimenpiteitä.
- Lupavelvollisten kannalta toiveena on vesimuodostumatiedon tarkempaa läpikäyntiä. Vesien tilaluokittelun data kiinnostaa. Lisää tietoa kaivataan mikä rajapinta vesiin liittyvillä eri direktiiveillä on.
- Uuden maakuntakaavan teemana on vihreä siirtymä ja siinä tarkoitus ottaa mukaan vesiensuojelu, vesivarat ja vesihuolto aiempaa enemmän. Yhteistyöryhmän kautta saadaan hyvin tietoa kaavaan tarvittavista asioista.
- Hyvää yhteistyötä ja konkreettisia yhteistyömahdollisuuksia toivotaan ryhmältä. Yhteistyöryhmän kautta halutaan kuulla laajemmin toiminnasta Uudellamaalla; mitä hankkeita on meneillään ja millaisia tuloksia saadaan aikaan. Onnistumisista kuuleminen kiinnostaa. Yritysyhteistyön edistäminen kiinnostaa.
- Ryhmän jäsenille on toiveena, että kukin hyödyntää oman potentiaalinsa toimenpiteiden toteutuksessa.
- Uudenmaan yhteistyöryhmän toimintatapa aiempina vuosina on ollut hyvä. On ollut myönteinen ja ratkaisukeskeinen ryhmä. Hyvä että yhteistyössä ratkotaan asioita. Samaan tapaan kuin ennenkin hyvä jatkaa. Toiminta on ollut hyvää ja keskustellut antoisia. Yhteistyöryhmä on ollut hyvä ryhmä tiedon kulun ja keskustelun kannalta. Ryhmään osallistumisen kautta pysyy kärryllä mitä on meneillään ja voi välittää tietoa muille omassa organisaatiossa. Etäyhteyksillä osallistumismahdollisuus on tärkeää. Tutustumiskäyntien järjestäminen sai kannatusta, myös niiltä, jotka eivät pysty osallistumaan. On tärkeää, että niitä järjestetään. Materiaalia on lähetetty ELYstä hyvin kokousasioiden lisäksi, ja sähköposti on toiminut siihen hyvin. Viestin huomaa sähköpostista paremmin kuin työtiloista.

6. Tulvariskien alustava arviointi

Kari Rantakokko esitteli tulvariskien hallintasuunnitelmien päivitykseen sisältyvää tulvariskien alustavaa arviointia. Tulvariskien hallinnan suunnittelussa pyritään huomioimaan vesienhoidon tavoitteita ja mm. kuulemiset järjestetään yhtä aikaa. Aikatauluja on vuosien varrella yhteensovitettu. Vaikutusten arviointi mm. vesienhoidon tavoitteisiin tehdään suunnittelun yhteydessä.

Tulvatilanteissa ELYn rooliin kuuluu vastata ennakko-toimenpiteistä ja olla tukena toimenpiteiden toteutuksessa. Pelastustoimenpiteissä johtovastuu on pelastuslaitoksilla. Tiedon ajantasaisuudesta huolehtiminen on ELYn tehtäviä. Hulevesitulvariskien hallinnassa kunnilla vastuu, ja ELY-keskus tarvittaessa neuvoo. Hulevesiin liittyvä työ tämän vuoden aikana valmistumassa, ja se on kunnissa käynnissä.

Tulvariskien alustavaan arvioon kuuluu kuvaus esiintyneistä tulvista. Aika hyvä tuntuma on tullut millaisia seurauksia minkäkin suuruiset tulvatilanteet aiheuttavat. Rantarakentamisessa on nykyisin varauduttu melko suureen merenpinnan kohoamiseen. Nykyisin on huomioitava, että talvitulvat käyttäytyvät eri tavoin kuin kevättulvat.

Kolmas tulvariskien arviointikierron on menossa. Tieto on tarkentunut joka kierroksella. Merkittäväksi arvioitavien tulvariskialueiden kriteerit tulevat lainsäädännöstä. Tulvariskien merkittävyyden arvioinnissa harkitaan myös lain mukaisen tulvariskien hallintaprosessin tarkoituksenmukaisuutta eli pystytäänkö todettu tulvaongelma hoitamaan yksittäisenä hankkeena valtion, kunnan tms. toimin. Alustavassa tulvariskien arvioinnissa pohditaan, missä vaiheessa todetaan, että toimia on tehty riittävästi ja alue voidaan jättää virallisesta tulvariskien hallinnan suunnitteluprosessista pois.

Kuuleminen on käynnissä 17.6. saakka ja lausuntoja toivotaan. Kunnille ja muutamille muille organisaatioille on lähetetty lausuntopyynnöt, mutta kaikki saavat lausua. Arviot on tehty Uudenmaan kaikille vesistöalueille ja merenrannikolle. Loviisan rannikkoaluetta esitetään jätettäväksi pois merkittävistä tulvariskialueista, sillä kaupungin ja Fortumin (Loviisan ydinvoimalaitos) toimesta on tehty toimenpiteitä tai varauduttu riittävästi. Muut tulvariskialueet-luokkaan ei olla esittämässä uusia kohteita ja nykyisiä kohteita esitetään poistettaviksi. ELY:llä on edistämismääräyksiä tulvasuojeluun riippumatta siitä, onko jokin alue nimetty tulvariskialueeksi.

Keskusteltiin, että kuivuusriskien näkyminen nousemassa mutta ei nyt sisälly tulvariskien hallinnan suunnitteluun. Maatalousympäristössä kuivavara on tärkeä. Pohdittiin voisiko ennallistamisesta ja vedenpidätyksestä olla hyötyä tulvariskien vähentämisessä. Isolla valuma-alueella vahinkoja aiheuttavien tulvien kannalta viivyttämistoimia pitäisi olla todella paljon. Suurtulvien leikkaaminen on haastavaa.

7. Muut asiat

- Vaikuta vesiin -päivät 27.-28.8. Kajaani + videoyhteys. Vuosittainen vesien- ja merenhoidon päätapahtuma viranomaisille, sidosryhmille ja kaikille vesien- ja merenhoidosta kiinnostuneille. Ilmoittautuminen ja ohjelma on ympäristöministeriön sivuilla: <https://ym.fi/tapahtumat/2024-08-27/vaikuta-vesiin-paivat-2024>
- Uudenmaan ELY-keskus on alkanut julkaista vesien- ja luonnonsuojelun uutiskirje Kelluslehteä. Ensimmäinen numero on ilmestynyt ja siitä löytyy tilauslinkki: <https://keha.viestitys.fi/messages/view/2480/20934/3d1c01e534e0f450c52264ee73edc37b>

8. Seuraavasta kokouksesta, kokouspaikasta ja siellä käsiteltävistä asioista päättäminen

Käytännöt kokousjärjestelyissä ovat, että ELY-keskus tai isäntätaho maksaa kokouskulut. ELY auttaa tarvittaessa järjestelyissä (tilavaraukset ym.).

Pidetään seuraava kokous syksyllä syys-lokakuussa. Niko Hytönen Vantaanjoen kalatalousalueelta kutsui yhteistyöryhmän Kytäjäjärvelle. Sovitaan sähköpostilla ajankohdasta.

9. Kokouksen päättäminen

Liite	Osallistujalista
JAKELU	Yhteistyöryhmän jäsenet ja varajäsenet

Osallistujat, Uudenmaan vesien- ja merenhoidon yhteistyöryhmän kokous 1/2024

	Läsnä		Läsnä
Puheenjohtaja: Tero Taponen Uudenmaan ELY-keskus	x		
Kaarina Rautio Uudenmaan liitto		Tanja Lamminmäki Uudenmaan liitto	x
Ilona Joensuu Etelä-Suomen aluehallintovirasto	x	Erja-Riitta Tarhanen Etelä-Suomen aluehallintovirasto	x
Matti Perälä MTK Uusimaa	x	Asta Sarkki MTK Metsänomistajat, Häme-Uusimaa	x
Anna Lemström SLC Nyland	x	Maria Munck-Pihlgren SLC Nyland	x
Mikko Ortamala KVVY Tutkimus Oy	x	Janne Pulkka KVVY Tutkimus Oy	
Riikka Otsamo Suomen metsäkeskus	x	Mika Salmi Suomen metsäkeskus	
Anna Arnkil Metsähallitus	x		
Outi Piirainen Neste Oyj, Porvoo	x	Kirsi Tuominen Sappi Kirkniemi	x
Joni Niiranen Fortum Power and Heat Oy		Mari Virtanen Suomen Kalankasvattajaliitto ry	x
Anna Kyytinen Vantaan kaupunki	x	Jari-Pekka Pääkkönen Helsingin kaupunki	
Julia Scheinin Inkoon kunta	x	Maria Degerlund Hangon kaupunki	
Liisa Garcia Keski-Uudenmaan ympäristökeskus	x	Virve Ståhl Hyvinkään kaupunki	x
Jessika Karvinen Sipoon kunta	x	Maud Östman Loviisan kaupunki	
Jarkko Koskela Lohjan kaupunki		Sari Brusila Vihdin kunta	
Päivi Kopra Hyvinkään Vesi	x	Kimmo Rintamäki Nurmijärven Vesi	
Maria Valtari HSY	x	Elina Antila Porvoon vesi	
Anu Oksanen Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys ry	x	Harri Turtiainen Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys ry	x
Jaana Pönä Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry		Jussi Vesterinen Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry	x

Juha Niemi Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen vesien- ja ilmansuojeluyhdistys		Sampo Vainio Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen vesien- ja ilmansuojeluyhdistys	
Harri Myllyniemi Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri	x	Janna Tirronen Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri	x
Jouni Simola Virtavesien hoitoyhdistys ry	x		
Marcus Wikström Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry	x	Olli Saari Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry	
Terhi Helkala Puolustusvoimat	x	Anna Kralik Puolustusvoimat	
Mikko Koivurinta Varsinais-Suomen ELY-keskus	x	Juhani Salmi Varsinais-Suomen ELY-keskus	x
Niko Hytönen Uudenmaan kalatalousalueet	x	Gabi Lindholm Uudenmaan kalatalousalueet	
Aki Laitila Uudenmaan Kalatalouskeskus ry		Martti Palojärvi Uudenmaan Kalatalouskeskus ry	
Antti Mäntykoski Uudenmaan ELY-keskus	x	Maiju Juntunen Uudenmaan ELY-keskus	x
Yhteistyöryhmän sihteeri: Tiina Ahokas Uudenmaan ELY-keskus	x	Kari Rantakokko Uudenmaan ELY-keskus	x
Mari-Anna Närhi Uudenmaan ELY-keskus	x	Johan Sundberg Uudenmaan ELY-keskus	x
Harri Aulaskari Uudenmaan ELY-keskus	x		